

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, dana 15. decembra 2023. godine
Ref.br.: RK 2305/23

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI25/22

Podnosilac
Riza Rrustemi

**Ocena ustavnosti presude Pml.br.460/2021 Vrhovnog suda Kosova
od 11. januara 2022. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Latifi, zamenik predsednika
Safete Gërxhaliu-Krasniqi, sutkinja
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sutkinja
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Riza Rrustemi, iz sela Bandulić opština Lipljan (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava ustavnost presude [Pml.br.460/2021] Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud), od 11. januara 2022. godine u vezi sa presudom [PA.1.br.749/2021] Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) od 12. oktobra 2021. godine i presudom [P.br.446/2020] Osnovnog suda u Prištini–Ogranak u Lipljanu (u daljem tekstu: Osnovni sud) od 15.04.2021. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar ovog zahteva je procena ustavnosti osporene presude, čime su podnosiocu zahteva navodno povređena prava zagarrantovana članovima: 24. [Jednakost pred zakonom], 30. [Prava Optuženog], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKJLP); članom 34. [Pravo lica da mu se ne sudi dva puta za isto krivično delo] Ustava; kao i članom 10. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: UDLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev se zasniva na članovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. (Procesuiranje podnesaka) i 47. (Individualni zahtevi) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i na pravilu 25. (Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu br. 01/2023 Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).
5. Dana 7. jula 2023. godine, Poslovnik o radu Ustavnog suda Republike Kosovo br. 01/2023, objavljen je u Službenom listu Republike Kosovo i stupio je na snagu petnaest (15) dana od dana objavljivanja. Shodno tome, prilikom razmatranja zahteva, Ustavni sud se poziva na odredbe navedenog Poslovnika. S tim u vezi, u skladu sa pravilom 78. (Prelazne odredbe) Poslovnika o radu br. 01/2023, izuzetno, pojedine odredbe Poslovnika o radu br. 01/2018, i dalje će se primenjivati u slučajevima registrovanim u Sudu pre njegovog stavljanja van snage, samo ako su u meri u kojoj su povoljniji za stranke.

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 24. februara 2022. godine, podnosilac zahteva je podneo svoj zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 3. marta 2022. godine, predsednica Suda je odlukom [Nr.GJR.KI25/22] imenovala sudiju Bajrama Ljatifija za sudiju izvestioca a odlukom [Nr.KSH.KI25/22] Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Selvete Gërxhaliu-Krasniqi (predsedavajuća), Radomir Laban i Remzije Istrefi-Peci, članovi.
8. Dana 3. marta 2022. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva. Istog dana, jedna kopija zahteva je poslata i Vrhovnom Sudu.
9. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred predsednicom Republike Kosovo, kojom prilikom je otpočeo njegov mandat u Sudu.
10. Dana 14. novembra 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zakona.

Pregled činjenica

11. Iz spisa predmeta proizilazi da su protiv podnosioca zahteva vođena dva postupka (krivični i prekršajni) zbog neregularnosti u radu privrednog subjekta u njegovom vlasništvu i pod njegovom odgovornošću.

Postupak pred inspektorom za životnu sredinu opštine Lipljan

12. Dana 29. jula 2020 godine, po prijavi građana Inspektor za životnu sredinu opštine Lipljan je izvršio inspekciju privrednog subjekta klanice (u daljem tekstu „klanica“) u vlasništvu podnosioca zahteva.
13. Dana 5. avgusta 2020 godine, ustanovivši (inspekcijom od 29. jula 2020 godine) određene nepravilnosti u radu klanice inspeksijska služba je dala nalog podnosiocu zahteva da uredi septičku jamu prema uslovima ekološke dozvole dobijene od Opštine Lipljan i postavila je službene table i pečat na kojima je naznačeno da je delatnost zatvorena do osposobljavanja septičke jame, jer je postojeća septička jama priključena na seosku kanalizaciju.
14. Dana 10. avgusta 2020 godine, Inspektor za životnu sredinu Opštine Lipljan je ponovo izašao u kontrolu klanice i ustanovio da su službene table i pečati uklonjeni i da je klanica nastavila sa radom bez prethodno otklonjenih tehničkih nedostataka.
15. Dana 16. avgusta 2020 godine, Inspektor za životnu sredinu opštine Lipljan je podneo prekršajnu prijavu protiv podnosioca zahteva zbog nepoštovanja mera u obavljanju delatnosti klanice koje su predviđene ekološkom dozvolom izdatom od strane Opštine Lipljan.

Krivični postupak protiv podnosioca zahteva povodom krivične prijave od 20. avgusta 2020 godine, Inspektor za životnu sredinu opštine Lipljan

16. Dana 20. avgusta 2020. godine, Inspektor za životnu sredinu opštine Lipljan podneo je krivičnu prijavu protiv podnosioca zahteva za krivično delo skidanje ili oštećenje službenih pečata ili oznaka iz člana 406. stav 1. KZK-a, koje je postavila inspeksijska služba 05. avgusta 2020. godine.
17. Dana 23. novembra 2020 godine, Osnovno Tužilaštvo u Prištini je podiglo optužnicu [PP.II.br.3454/20] protiv podnosioca zahteva zbog osnovane sumnje da je počinio krivično delo skidanje ili oštećenje službenih pečata ili oznaka iz stava 1. člana 406. (skidanje ili oštećenje službenih pečata ili oznaka) Zakonika br. 06/L-074 o Krivičnom Zakoniku Republike (KZRK-a).
18. Dana 15. aprila 2021 godine, Osnovni sud u Prištini–Ogranak u Lipljanu (u daljem tekstu: Osnovni sud) je presudom P.br.446/2020 proglasio krivim podnosioca zahteva zbog krivičnog dela skidanje ili oštećenje službenih pečata ili oznaka iz stava 1 člana 406. KZRK-a, i kaznio je podnosioca zahteva novčanom kaznom u iznosu od 400 (četiri stotine) evra.
19. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je izjavio žalbu protiv presude [P.br.446/2020] Osnovnog suda od 15. aprila 2021 godine, smatrajući da je ista zahvaćena bitnim povredama procesnih odredbi, pogrešno i nepotpuno utvrđenim činjeničnim stanjem i pogrešnom primenom materijalnog prava.

20. Dana 12. oktobra 2021. godine, Apelacioni sud je presudom PA1.br.749/2021 odbio kao neosnovanu žalbu podnosioca zahteva i u potpunosti potvrdio presudu [P.br.446/2020] Osnovnog suda, od 15. aprila 2021. godine.
21. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je podneo zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu protiv presude [PA1.br. 749/2021] Apelacionog suda, od 12. oktobra 2021. godine, zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, suštinskih povreda odredbi parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava. Iz spisa predmeta proizilazi da je podnosilac zahteva u svom zahtevu za zaštitu zakonitosti tvrdio da Osnovni sud nije imenovao branioca (advokata) niti ga je uputio na mogućnost angažovanja branioca tokom krivičnog postupka.

Epilog prekršajnog postupka protiv podnosioca zahteva povodom prekršajne prijave od 16. avgusta 2020. godine inspektora za životnu sredinu u Opštini Lipljan

22. Dana 18. novembra 2021. godine, Odeljenje za prekršaje Osnovnog suda je presudom [K. br. 3099/21] proglasio podnosioca zahteva odgovornim za nepoštovanje mera u obavljanju radnji, koje su predviđene ekološkom dozvolom o radu klanice izdatom od opštine Lipljan, i zbog toga je izrekao sudsko upozorenje. Osnovni sud je u svojoj presudi istakao da je podnosiocu zahteva izrekao sledeću sankciju: „[...] uzimajući za osnov olakšavajuće okolnosti prema privrednom subjektu, odnosno odgovornom licu, kajanje istog za prekršaj, kao i da će svaka novčana kazna otežati ekonomsku i materijalnu situaciju njega i članova njegove porodice. Sud je, izrekavši sudsku opomenu, utvrdio da će se prema istom postići svrha kazne kako ne bi ponovio slično kazneno delo“.

Epilog krivičnog postupka protiv podnosioca zahteva u vezi sa krivičnom prijavom od 20. avgusta 2020. godine inspektora za životnu sredinu u Opštini Lipljan

23. Dana 11. januara 2022. godine, Vrhovni sud je presudom [Pml.br.460/2021] odbio kao neosnovan zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca zahteva i u potpunosti je potvrdio prvostepenu i drugostepenu presudu.

Navodi podnosioca zahteva

24. Podnosilac zahteva tvrdi da osporena presuda Vrhovnog suda povređuje njegova prava koja su zagarantovana članovima 24, 30, 31. Ustava, u vezi sa članom 6. EKLJP-a, kao i članom 34. Ustava i članom 10. UDLJP-a.
25. Podnosilac zahteva takođe tvrdi i povredu više članova Zakonika br. 04/L-123 o krivičnom postupku Republike Kosovo (u daljem tekstu ZKPRK-a) i KZRK-a, navodeći pogrešnu primenu istih i pogrešno utvrđeno činjenično stanje.
26. Što se tiče tvrdnje o povredi člana 30. Ustava, podnosilac zahteva ima nekoliko navoda koje se odnose na činjenicu da mu pravni zastupnik u postupcima pred redovnim sudovima nije dodeljen, kao u nastavku:
  - (i) „[...] sud ga nikada nije uputio o pravu na advokata, jer se iz zapisnika sa sudskih ročišta vidi da nije znao da iznese svoju odbranu“.
  - (ii) „Podnosilac zahteva kao laik nije znao da koristi bilo koji pravni mehanizam da se brani jer nije bio u stanju zbog zdravstvenih razloga i konkretnim veštinama izbori sa tužbom“.

(iii) „Sud nije poučio optuženog da imate pravo da angažujete advokata kao pravo zagarantovano zakonom i Ustavom jer optuženi svojim dokazima i argumentima nije bio u mogućnosti da se suprotstavi i ospori dokaze i krivičnu prijavu.“

27. Što se tiče tvrdnje o povredi člana 31 Ustava u vezi sa stavom 1 člana 6 EKLJP-a, podnosilac zahteva navodi kao u nastavku:

„Pobijana presuda ne sadrži obrazloženje o odlučnim činjenicama (član 384. stav 1. tačka 1.12 ZKPRK-a), što se vidi iz sadržaja obrazloženja, gde su činjenice samo navedene, a njihov sadržaj nije razjašnjen, tj. presuda nije sastavljena u skladu sa članom 370. stav 4. ZKPRK-a. Za više, kao u nastavku:

Razlozi su potpuno nejasni, jer postoji znatna količina kontradiktornosti između onoga što je izneto u obrazloženju presude, a koje suprotnosti su kontradiktorne sa sadržinom spisa i zapisnika o iskazima optuženih i svedoka na glavnoj raspravi, s jedne strane, i zaključcima koje je izveo sud, s druge strane.

Navodni zaključci prvostepenog suda su u suprotnosti sa izvedenim dokazima, što navodi na drugi zaključak.

Ne postoji suštinska analiza u odnosu na institut NAMERE. Ali navodna analiza je generalizovana i nema potpore u konkretnim radnjama nestabilnog izveštaja, bez kojih nema krivične odgovornosti. Nedostatak ovakve analize, u ovoj dimenziji, predstavlja bitnu povredu procesnih odredaba, te se pobijana presuda ne može održati jer su zaključci prvostepenog suda u suprotnosti sa rezultatima izvedenih dokaza.

Ocena svakog dokaza treba da se zasniva na tome koja činjenica se njime dokazuje ili koja se činjenica osporava. Nedostatak analize u ovoj oblasti predstavlja suštinsku povredu procesnih odredaba koja posledično dovodi do ukidanja presude bez upuštanja na razmatranje drugih postupaka.

Neobrazloženost ovih činjenica i okolnosti čini presudu o kazni po zakonu nestabilnom, jer je protivrečna činjenicama, dokazima i pravnim osnovama i nepravilna u sprovođenju pravde“.

28. Što se tiče tvrdnje o povredi člana 34. Ustava, podnosilac zahteva navodi sledeće:

„Sva tri nivoa suda su prekršili odredbu člana 4 ZKPRK-a, jer je Rizah Rrustemi za isto delo osuđivan dva puta od strane suda i to jednom sa kaznom ukora od Osnovnog suda u Prištini–Ogranak u Lipljanu– Odeljenje za prekršaje, gde su protiv njega korišćeni isti dokazi-zapisnici Inspektorata za životnu sredinu opštine Lipljan. Osuđen je i od Osnovnog suda u Prištini–Ogranak u Lipljanu–Opšti departman–Krivično odeljenje u predmetu P.br.446/20, od 15.04.2021. godine i izrekao mu je kaznu u iznosu od 400,00 evra, što predstavlja suštinsku povredu odredaba krivičnog postupka i odredaba krivičnog zakona, kao i povredu prava zagarantovanih Ustavom Kosova i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima“.

29. U vezi sa ostalim navodima podnosioca zahteva koji se odnose na povredu člana 24. Ustava i člana 10. UDLJP-a, podnosilac zahteva ne obrazlaže kako je došlo do povrede ovih odredbi došlo već ih samo pominje u svom zahtevu.

30. Podnosilac zahteva na kraju traži od Suda da utvrdi da osporena odluka krši gore navedena prava zagarantovana Ustavom i EKLJP-om, tražeći konkretno;

„DA PROGLASI NEVAŽEĆOM presudu Vrhovnog suda Pml.br.460/2021 od 24.01.2022. godine i presudu Apelacionog suda PAL. br.749/2021 od 12.10.2021. godine, jer presude nisu u skladu sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a;

DA VRATI predmet Vrhovnom sudu na ponovno razmatranje u skladu sa presudom ovog suda;
DA NALOŽI Vrhovnom sudu da obavesti sud, u skladu sa pravilom 63. (5) Poslovnika o radu, o merama preduzetim za izvršenje presude Suda;
DA OSTANE angažovan na ovom pitanju dok se ne ispuni taj nalog“.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 24. [Jednakost pred Zakonom]

„1. Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.

2. Niko se ne sme diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.

3. Načelo jednakosti pred zakonom ne sprečava sprovođenje i usvajanje privremenih mera, neophodnih za zaštitu i napredak prava pojedinaca i grupa koje nisu jednake. Takve mere se mogu sprovoditi samo do ostvarenja cilja radi kojeg su uspostavljene.“

Član 30. [Prava Optuženog]

„Svako ko je optužen za krivično delo uživa sledeća minimalna prava:

(1) da se odmah, na jeziku koji razume, obavesti o prirodi i razlozima optužbe pokrenute protiv njega/nje;

(2) da se obavesti o svojim pravima, na osnovu zakona;

(3) da ima dovoljno vremena i sredstava za pripremanje svoje odbrane;

(4) da dobije besplatnu pomoć prevodioca, ako ne govori ili ne razume jezik na kojem se sprovodi suđenje;

(5) pravo na branioca kojeg odabere, da slobodno komunicira sa istim i, ako nema dovoljno sredstava, ovu pomoć dobije besplatno;

(6) da se ne primorava da svedoči protiv sebe ili prizna krivicu.“

Član 31. [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje]

„1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.
[...]"

Član 32.

[Pravo na pravno sredstvo]

„Svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interese, na zakonom propisan način.“

Član 34.

[Pravo Lica da mu se ne Sudi dva Puta za Isto Krivično Delo]

„Niko se ne može kazniti više od jednog puta za isto krivično delo.“

Evropska Konvencija o Ljudskim pravima

Član 6.

[Pravo na pravično suđenje]

„1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloletnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao naneti štetu interesima pravde.“

[...]"

Univerzalna Deklaracija o Ljudskim Pravima

Član 10.

„Svako ima potpuno jednako pravo na pravično i javno suđenje pred nezavisnim i nepristranim sudom koji će odlučiti o njegovim pravima i obavezama, i o osnovanosti svake krivične optužbe protiv njega.“

ZAKONIK BR. 06/L-074 O KRIVIČNOM ZAKONIKU REPUBLIKE KOSOVO

Član 406.

(Skidanje ili oštećenje službenih pečata ili oznaka)

„Ko skine ili ošteti službeni pečat ili oznaku, zalepljenu od ovlašćenog lica, u cilju obezbeđivanja objekta ili prostora, ili ko otvara obezbeđene objekte ili ulazi u takvim prostorijama bez skidanja ili oštećenja pečata ili oznaka, ili otvori stvar na koju je postavljen takav pečat ili oznaka, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora u trajanju do tri (3) godine.“

ZAKON Br. 04/Z-060 O OTPADU

Član 73. (bez naslova)

„Novčanom kaznom od dve hiljade (2000) eura do pet hiljada (5000) eura kazniče se za prekršaj lice ako:

[...]

1.20. ne predaje otpad licenciranim licima za tretiranje i deponiranje otpada - član 18 stav 1.podstav 1.5. ovog zakona;

[...]“

ZAKONIK BR. 04/L-123 O KRIVIČNOM POSTUPKU

[...]

Član 57. (Branilac u slučajevima obavezne odbrane)

„1. Okrivljeno lice mora imati branioca u sledećim slučajevima obavezne odbrane:

1.1 od prvog saslušanja ako je nemo, gluvo ili pokazuje znake duševnog oboljenja ili

duševne poremećenosti zbog čega nije u stanju da se samo uspešno brani;

1.2 na saslušanju za sudski pritvor i sve vreme dok se nalazi u sudskom pritvoru;

1.3 od podizanja optužnice, ako je optužnica podignuta protiv tog lica za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od najmanje deset (10) godina;

1.4 za postupak po vanrednim pravnim lekovima ako je okrivljeno lice nemo, gluvo ili pokazuje znake duševnog oboljenja ili druge duševne poremećenosti ili kada mu je izrečena doživotna kazna zatvora.

1.5 Okrivljeno lice mora imati branioca u svim slučajevima kada okrivljeno lice pregovara o sporazumu za priznanje krivičnog dela za koje je predviđena kazna zatvora od godinu dana ili duža zatvorska kazna ili doživotna kazna zatvora.“

Član 58.

(Branilac o javnom trošku, kada odbrana nije obavezna)

„1. Ako nisu ispunjeni uslovi za obaveznu odbranu, okrivljenom licu se na zahtev postavlja branilac o javnom trošku ako:

1.1 postoje uslovi za obaveznu odbranu i krivični postupak se vodi za krivično delo za koje je propisan zatvor u trajanju od osam (8) ili više godina; ili

1.2 je u interesu pravde, nezavisno od predviđene kazne, branilac dodeljen osumnjičenom ili okrivljenom licu na zahtev lica ako ono nije finansijski sposobno da plati troškove svoje odbrane.

2. Okrivljeno lice mora pre prvog ispitivanja da bude poučeno o svom pravu na branioca o javnom trošku iz prethodnog stava.

3. Zahtev za postavljanje branioca o javnom trošku prema stavu 1. ovog člana može da bude podnet tokom celog toka krivičnog postupka. Predsednik suda ili nadležni organ koji postupa u prethodnom postupku odlučuje o zahtevu i imenuje branioca. Ako policija ili državni tužilac odbije zahtev okrivljenog lica da mu se imenuje branilac o javnom trošku, okrivljeno lice može da se žali sudiji za prethodan postupak.

4. Pre imenovanja branioca o javnom trošku u skladu sa ovim članom, okrivljeno lice popunjava izjavu u kojoj navodi svoje imovinsko stanje i izjavljuje da ne može da priušti branioca.“

Ocena prihvatljivosti zahteva

31. Sud prvo razmatra da li zahtev ispunjava uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom i dalje precizirani Zakonom i Poslovníkom.
32. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, kojima je utvrđeno:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.”

[...]

33. Pored toga, Sud takođe ispituje da li je podnosilac zahteva ispunio kriterijume prihvatljivosti, koji su utvrđeni Zakonom. S tim u vezi, Sud se poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, kojima je utvrđeno:

Član 47. (Individualni zahtevi)

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.”

Član 48. (Tačnost podneska)

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.“

Član 49. (Rokovi)

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...“

34. Kada je reč o ispunjenosti ovih kriterijuma, Sud nalazi da je podnosilac zahteva ovlašćena strana i osporava akt organa javne vlasti, odnosno presudu [Pml.br.460/2021] Vrhovnog suda od 11. januara 2022. godine i iscrpeo je sva pravna sredstva utvrđena zakonom. Podnosilac zahteva je takođe razjasnio osnovna prava i slobode za koje tvrdi da su povređena, u skladu sa zahtevima iz člana 48. Zakona i podneo je zahtev u skladu sa rokovima iz člana 49. Zakona.
35. Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio kriterijume prihvatljivosti utvrđene u pravilu 34. [Kriterijumi prihvatljivosti] Poslovníka o radu. Stav 2. pravila 34. Poslovníka utvrđuje kriterijume na osnovu kojih Sud može razmatrati zahtev,

uključujući kriterijum da zahtev nije očigledno neosnovan. Konkretno, tačkom d stava 1 i stavom 2 pravila 34. Pravilnika o radu utvrđeno je sledeće:

„(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

[...]

(d) Ako zahtev tačno razjašnjava i adekvatno iznosi činjenice i navode o povredi ustavnih prava ili odredbi.

[...]

2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim ako je zahtev očigledno neosnovan kada podnosilac/teljka zahteva nije dovoljno dokazao/la i potkrepio/la svoju tvrdnju.“

36. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na konkretan navod koji zahtev može da sadrži. S tim u vezi, tačnije je nazvati ih „očigledno neosnovanim navodima“. Ovo poslednje, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu se kategorisati u četiri različite grupe: (i) navodi kategorisani kao navodi „četrto stepena“; (ii) navodi koji su kategorisani kao navodi sa „očiglednim ili evidentnim nedostatkom povrede“; (iii) „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“ navodi, i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi takođe slučajeve Suda: [KI04/21](#) podnosilac zahteva: *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 11. maja 2021. godine, stav 27. i slučaj [KI75/20](#) podnosilac zahteva: *Rahman Rama*, rešenje o neprihvatljivosti od 26. oktobra 2021. godine, stav 38; vidi takođe slučajeve ESLJP-a: [Kemmachev protiv Francuske](#), zahtev br. 17621/91, kategorija (i); [Mentzen protiv Litvanije](#), zahtev br. 71074/01, kategorija (ii); i [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), zahtev br. 4241/03, kategorija (iii).
37. U kontekstu ocene prihvatljivosti zahteva, odnosno prilikom ocene da li je isti očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će prvo podsetiti na suštinu slučaja koji je sadržan u ovom zahtevu i relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u saglasnosti sa kojom je, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
38. S tim u vezi, Sud prvo podseća da se okolnosti slučaja odnose na kaznu podnosioca zahteva za izvršenje krivičnog dela „skidanje ili oštećenje službenih pečata ili oznaka“, kao i izrečenu opomenu u prekršajnom postupku zbog nepoštovanja mera u obavljanju delatnosti klanice koje su predviđene ekološkom dozvolom izdatom od strane Opštine Lipljan. U krivičnom postupku Osnovni sud je proglasio krivim podnosioca zahteva zbog izvršenja krivičnog dela „skidanje ili oštećenje službenih pečata ili oznaka“ i kaznio je podnosioca zahteva novčanom kaznom u iznosu od 400 (četiri stotine) evra. Nakon žalbe podnosioca zahteva, Apelacioni sud je u potpunosti potvrdio presudu Osnovnog suda. Na kraju, Vrhovni sud je odbio zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca kao neosnovan i u potpunosti je potvrdio prvostepenu i drugostepenu presudu. U prethodnom postupku Osnovni sud je proglasio podnosioca zahteva odgovornim za nepoštovanje mera u obavljanju delatnosti klanice koje su predviđene ekološkom dozvolom izdatom od strane Opštine Lipljan i shodno tome mu je izrečena sudska opomena. U prekršajnom postupku podnosilac zahteva nije pokrenuo žalbu.
39. U vezi sa gore navedenim, Sud skreće pažnju da podnosilac zahteva tvrdi povredu prava od strane redovnih sudova utvrđenih članovima 24. [Jednakost pred zakonom], 30. [Prava Optuženog], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 34. [Pravo lica da mu se ne sudi dva puta za isto krivično delo] Ustava; zatim članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a; kao i članom 10. UDLJP-a.

I. Povodom navoda o povredi člana 30. Ustava

40. Stoga, Sud će dalje razraditi navode podnosioca zahteva u vezi sa pravom na odbranu u smislu proceduralnih garancija zagantovanih članovima 30. Ustava.
41. S tim u vezi, Sud se poziva na stav 5, člana 30. [Prava optuženog] Ustava, koji propisuje:

Član 30 [Prava optuženog]

*Svako ko je optužen za krivično delo uživa sledeća minimalna prava:
[...]
(5) pravo na branioca kojeg odabere, da slobodno komunicira sa istim i, ako nema dovoljno sredstava, ovu pomoć dobije besplatno;
[...]*

(i) Osnovna načela o pravu na odbranu prema sudskoj praksi ESLJP-a

42. ESLJP je u svojoj sudskoj praksi ponovio „[...] iako nije apsolutno, pravo bilo koga ko je optužen za krivično delo da ga advokat efikasno brani jedno je od osnovnih obeležja pravičnog suđenja“ (vidi, slučajeve ESLJP-a: [Salduz protiv Turske](#) [VV], zahtev br. 36391/02, presuda od 27. novembra 2008. godine, stav 51, [Demebukov protiv Bugarske](#), zahtev br. 68020/01, presuda od 28. februara 2008. godine, stav 50, [Ibrahim i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#) [VV], zahtevi br. 50541/08, 50571/08, 50573/08 i 40351/09, presuda od 13. septembra 2016. godine, stav 255).
43. Prema ESLJP-u, član 6. stav 3, tačka c, sadrži tri različita prava: (i) pravo da se brani sam; (ii) pravo uz pomoć advokata koga sam izabere, i (iii) besplatna pravna pomoć advokata (vidi, slučaj: [Pakelli protiv Nemačke](#), br. 8398/78, presuda od 25. aprila 1983. godine, stav 31.).
44. Uzimajući u obzir kontekst ovog slučaja, Sud će se dalje pozvati na sudsku praksu ESLJP-a u pogledu prava da se brani sam i prava na besplatnu pravnu pomoć.
45. Što se tiče prava da se brani sam, sudska praksa ESLJP-a ističe da „[...] pravo da se brani sam nije apsolutno zagantovano. Pitanje da li je optuženom dozvoljeno da se brani sam ili da mu se postavi advokat ... zavisi od primenljivog domaćeg zakona ili pravila relevantnog suda“. U ovom slučaju, države članice uživaju prostor za ocenjivanje i u boljoj su poziciji da izaberu pravno sredstvo koji se savetuje u okviru njihovog pravosudnog sistema da bi se garantovala prava na odbranu (vidi, slučaj: [Correia de Matos protiv Portugaliije](#) [VV], br. 56402/12, presuda od 4. aprila 2018. godine, stav 122.).
46. S tim u vezi, ESLJP je takođe ocenio da se optuženi može odreći prava na pomoć advokata. Međutim, pre nego što se za optuženog može utvrditi da se svojim ponašanjem prećutno odrekao važnog prava koje proizilazi iz člana 6. EKLJP-a, mora se utvrditi da je imao priliku da razumno predvidi posledice svojih postupaka (vidi, slučaj: [Pishchalnikov protiv Rusije](#), br. 7025/04, presuda od 24. septembra 2009. godine, stav 77.).
47. S druge strane, u pogledu prava na besplatnu pravnu pomoć, Sud primećuje da ESLJP utvrđuje da je pravo na besplatnu pravnu pomoć podložno dvama uslovima (vidi, slučaj: [Quaranta protiv Švajcarske](#), br. 12744/87, presuda od 24. maja 1991. godine, [Caresana protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), br. 31541/96, odluka o neprihvatljivosti od 29. avgusta 2000. godine). Prvo, optuženi mora da dokaže njegovu finansijsku nemogućnost i

drugo, države ugovornice su dužne da pružaju pravnu pomoć samo „kada to zahtevaju interesi pravde“, koja se mora oceniti u smislu činjenica u celini (vidi, gore navedeni slučaj: [Quaranta protiv Švajcarske](#), br. 12744/87, presuda od 24. maja 1991. godine, stav 27.).

48. ESLJP je u slučajevima kada odlučuje o uslovu „kada to zahtevaju interesi pravde“ da se optuženom odobri besplatno pravno zastupanje, postavio neke dodatne uslove, koji između ostalog uključuju ozbiljnost krivičnog dela i težinu kazne o kojoj je reč. U principu, ESLJP je ocenio da kada je lišenje slobode moguće, interesi pravde traže pravno zastupanje (vidi, slučaj: [Benham protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#) [VV], zahtev br. 19380/92, presuda od 10. juna 1996. godine, stav 61; vidi, gore citiran slučaj: [Quaranta protiv Švajcarske](#), stav 33). Još jedan uslov koji je postavio ESLJP je složenost slučaja (vidi, gore citiran slučaj: [Quaranta protiv Švajcarske](#), stav 34), kao i lična situacija optuženog [Zdravko Stanev protiv Bugarske](#), br. 32230/04, presuda 6. novembra 2012. godine, stav 38, vidi, slično, slučaj Ustavnog suda: [KI140/18](#) podnosilac zahteva: *Naim Osmani*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. decembra 2019. godine, stavovi 45-51 i slučaj Ustavnog suda: [KI14/21](#) podnosilac zahteva: *Shpejtim Hajrizi*, rešenje o neprihvatljivosti od 9. avgusta 2021. godine stavovi 39-54).

(ii) *Primena gore navedenih načela u okolnostima konkretnog slučaja*

49. Sud podseća da je podnosilac zahteva navod koji je izneo i pred Vrhovnim sudom u zahtevu za zaštitu zakonitosti, ponovio i pred Ustavnim sudom, čija je suština povezana sa činjenicom da mu Osnovni sud nije imenovao branioca (advokata) niti ga je poučio o mogućnosti angažovanja branioca tokom krivičnog postupka. U tom smislu, podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi povredili njegovo pravo optuženog, zagarantovano članom 30. Ustava.
50. Sud se poziva na relevantne delove osporene presude Vrhovnog suda, koji je u vezi sa navodom koji je izneo podnosilac zahteva za pravo na odbranu, obrazložio: „*Povodom navoda da je bio laik i da nije bio u mogućnosti da preduzme radnje i predloži dokaze koji bi mu išli u prilog, ovaj sudu uz pregled u zapisnik o glavnoj raspravi broj P.br.446/2020 od 13.04.2021. godine, nalazi da je na početku ročišta poučen da se može braniti sam ili uz pravnu pomoć branioca po svom izboru, razumeo prava sa kojima je obavešten od suda i da se izjasnio o slučaju i sam će podneti odbranu. Tako se osuđeni dobrovoljno odrekao mogućnosti da ima branioca,[...].*“
51. Sud dalje primećuje da što se tiče prava na obaveznu odbranu, Vrhovni sud je obrazložio: „*... sud nije imao obavezu da postavi branioca po službenoj dužnosti, budući da ovim krivičnim delom nije predviđena obavezna odbrana.*“
52. Prema tome, iz gore navedenih razrada, na osnovu opštih načela utvrđenih u praksi ESLJP-a u pogledu prava da se sam brani i ocene Vrhovnog suda, koja se zasniva na okolnostima slučaja i relevantnim odredbama krivičnog postupka, Sud ocenjuje da su navodi podnosioca zahteva o povredi njegovog prava na odbranu, zagarantovanog članom 30. Ustava očigledno neosnovani.
53. U tom smislu, Sud primećuje da je glavne uslove u vezi sa pravom na besplatno pravno zastupanje, utvrđene u sudskoj praksi ESLJP-a i oličene u članovima 57 i 58 ZKPRK-a, odnosno uslov finansijske nemogućnosti i „kada interesi pravde zahtevaju“ angažovanje branioca o javnom trošku, razmotrio i ocenio Vrhovni sud. Pored toga, Vrhovni sud je takođe ocenio dodatni uslov u pogledu obavezne odbrane predviđene u ovom krivičnom postupku, gde u slučaju podnosioca zahteva sud nije imao obavezu da postavi branioca po službenoj dužnosti.

54. Shodno tome, Sud je, uzimajući u obzir navode podnosioca zahteva i činjenice koje je on izneo, a zasnovan na opštim načelima utvrđenim u praksi ESLJP-a, koji je naglasio da pravo na branioca nije apsolutno i da to pravo treba tumačiti u skladu sa relevantnim zakonodavstvom na snazi i konkretnim okolnostima slučaja, ocenjuje da se tumačenje i obrazloženje Vrhovnog suda zasniva na zakonu i na činjenicama iznetim pred ovim sudom.
55. Stoga, Sud utvrđuje da su navodi podnosioca zahteva o povredi prava na odbranu, koje je sastavni element prava na pravično i nepristrasno suđenje zagarantovano članovima 30. i 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a spadaju u drugu (ii) kategoriju navoda koji su kategorisani kao navodi sa „očiglednim ili evidentnim nedostatkom povrede“, i stoga se isti na ustavnim osnovama moraju proglasiti očigledno neosnovanim.

II. Što se tiče navoda o pogrešnom tumačenju zakona i pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju

56. Podnosilac zahteva osporava pred Sudom nalaze redovnih sudova, navodeći povredu Ustava zbog pogrešnog tumačenja KZK-a i ZKPK-a od strane redovnih sudova navodeći, *Pobijana presuda ne sadrži obrazloženje o odlučnim činjenicama (član 384. stav 1. tačka 1.12 ZKPRK-a), što se vidi iz sadržaja obrazloženja, gde su činjenice samo navedene, a njihov sadržaj nije razjašnjen, tj. presuda nije sastavljena u skladu sa članom 370. stav 4. ZKPRK-a.*
57. Razmatrajući ove navode, Sud naglašava da se oni suštinski odnose na pogrešnu primenu važećeg zakona od strane redovnih suda, koje Sud, u skladu sa svojom sudskom praksom i praksom ESLJP-a, smatra navodima “četvrtog stepena”.
58. U smislu ove kategorije navoda, Sud ističe da je na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i uzimajući u obzir njegove karakteristike, definisane u EKLJP-u (vidi, u tom smislu, objašnjenje u Praktičnom vodiču ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine o kriterijumima prihvatljivosti; deo I. Neprihvatljivost zasnovana na meritumu; A. Očigledno neosnovani zahtevi; 2. “Četvrti stepen”, stavovi 281 i 288), načelo subsidijarnosti i doktrinu četvrtog stepena, stalno isticao razliku između “ustavnosti” i “zakonitosti” i navodio da nije njegova dužnost da se bavi greškama u činjenicama ili pogrešnom tumačenju i primeni zakona, za koje se navodi da su počinili redovni sudovi, osim i u meri u kojoj su te greške mogle da povrede prava i slobode zaštićene Ustavom i/ili EKLJP-om (vidi, u tom smislu, između ostalog, slučajeve Suda: [KI96/21](#), podnosilac zahteva: *Xhelal Zherka*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. septembra 2021. godine, stav 49; [KI145/20](#), podnosilac zahteva: *Hafize Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. aprila 2021. godine, stav 33; [KI179/18](#), podnosilac zahteva: *Belgijzar Latifi*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. jula 2020. godine, stav 68; [KI49/19](#), podnosilac zahteva: *Limak Kosovo International Airport J. S. C. "Adem Jashari"*, rešenje od 31. oktobra 2019. godine, stav 47; [KI56/17](#), podnositeljka zahteva: *Lumturije Murtezaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. decembra 2017. godine, stav 35; i [KI154/17](#) i [KI05/18](#), podnosilac zahteva: *Basri Deva, Afërdita Deva i Društvo sa ograničenom odgovornošću "BARBAS"*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. avgusta 2019. godine, stav 60).
59. Sud je takođe dosledno ukazivao na to da nije uloga ovog Suda da preispituje zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i primenom materijalnog prava i da on ne može da ocenjuje same činjenice na osnovu kojih je redovni sud doneo jednu, umesto neke druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupao kao sud “četvrtog stepena”, što bi dovelo do prekoračenja ograničenja koja su postavljena u njegovoj nadležnosti (vidi, u ovom kontekstu, slučaj ESLJP-a: [García Ruiz protiv Španije](#), presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i tu korišćene reference; i, vidi, takođe, slučajeve Suda: [KI145/20](#),

gore citiran, stav 34; KI49/19, gore citiran, stav 48; i KI154/17 i KIO5/18, gore citiran, stav 61).

60. Sud, ipak, naglašava da sudska praksa ESLJP-a i Suda takođe utvrđuju i okolnosti pod kojima treba napraviti izuzetke od ovog stava. Kao što je napred navedeno, dok redovni sudovi imaju primarni zadatak da reše probleme oko tumačenja primenljivog zakona, uloga Suda je da se uveri ili proveri da efekti ovog tumačenja budu u skladu sa Ustavom i EKLJP-om (vidi, predmet ESLJP-a: [Miragall Escolano i drugi protiv Španije](#), presuda od 25. januara 2000. godine, stavovi 33-39; i, vidi, takođe slučaj Suda: KI154/17 i KIO5/18, gore citiran, stav 63). U principu, takav izuzetak je povezan sa slučajevima za koje se ispostavilo da su očigledno proizvoljni, uključujući one u kojima je sud „*primenio zakon na očigledno pogrešan način*“ u konkretnom predmetu i koji je mogao rezultirati „*proizvoljnim*“ ili „*očigledno neobrazloženim*“ zaključcima za relevantnog podnosioca.
61. Što se tiče navoda podnosioca zahteva o pogrešnoj primeni ZKPK-a i KZK-a, Sud naglašava da podnosilac zahteva, pored navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, kao rezultat pogrešnog utvrđivanja činjenica i pogrešnog tumačenja zakona, nije u dovoljnoj meri potkrepio i nije argumentovano pred Sudom, kako je ovo tumačenje važećeg zakona od strane redovnih sudova moglo biti „*očigledno pogrešno*“, što je rezultiralo „*proizvoljnim*“ ili „*očigledno neobrazloženim*“ zaključcima za podnosioca zahteva ili da postupci pred redovnim sudovima, u celini, možda nisu bili pravični ili čak proizvoljni. Pored toga, Sud ocenjuje da je Vrhovni sud uzeo u obzir sve činjenice i okolnosti slučaja, navode podnosioca zahteva i da ih je obrazložio (vidi, u tom kontekstu, slučajeve Suda: [KI64/20](#), podnosilac zahteva: *Asllan Meka*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. avgusta 2020. godine, stav 41; i [KI37/21](#) podnosioci zahteva: *Isa Tusha, Naser Tusha i Miradije Tusha*, rešenje o neprihvatljivosti od 8. septembra 2021. godine, stav 67).
62. Stoga, uzimajući u obzir navode i činjenice koje je izneo podnosilac zahteva, kao i obrazloženje redovnih sudova u pogledu odluke o kazni podnosioca zahteva, Sud smatra da podnosilac zahteva nije dokazao i potkrepio u dovoljnoj meri svoj navod da su redovni sudovi možda pogrešno primenili zakon, pa se njegovi navodi o pogrešnom tumačenju i primeni važećeg zakona kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju „*četvrtog stepena*“ i kao takvi, odražavaju navode na nivou „*zakonitosti*“ i nisu argumentovani na nivou „*ustavnosti*“. Shodno tome, isti su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je definisano stavom (2) pravila 39 Poslovnika.

III. Povodom navoda o povredi prava na obrazloženu odluku garantovana članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a

63. Sud, na osnovu spisa predmeta, primećuje da se suština tvrdnji podnositeljke zahteva za povredu člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], u vezi sa članom 6. EKLJP, uglavnom odnosi na pravo na obrazloženu sudsku odluku redovnih sudova. S tim u vezi, Sud će u nastavku da se referiše na načela koje je utvrdio ESLJP u pogledu prava na obrazloženu i razumnu sudsku odluku.

(i) Opšta načela prava na obrazloženu sudsku odluku

64. U principu, sudska praksa ESLJP-a i sudska praksa Suda naglašavaju da pravo na pravično suđenje obuhvata pravo na obrazloženu odluku i da sudovi treba da „s dovoljnom jasnoćom da navedu razloge na kojima su zasnovali svoje odluke“. Međutim, ova obaveza sudova se ne može shvatiti kao zahtev da se detaljno odgovori na svaki argument. Mera do koje se primenjuje ova dužnost davanja obrazloženja može varirati

u zavisnosti od prirode odluke i mora biti određena u svetlu okolnosti datog predmeta. Suštinski argumenti podnosioca zahteva su ti koji se moraju rešiti, a navedeni razlozi moraju biti zasnovani na važećem zakonu (vidi slučaj Suda [K107/18](#), podnosilac “*Çeliku Rollers*” d.o.o., presuda od 18. decembra 2019. godine, stavovi 100 i 101).

65. Iako redovni sudovi imaju određeno unutrašnje polje slobodne procene kada je reč o odabiru argumenata i odlučivanju o prihvatljivosti dokaza, oni su u obavezi da svoje postupke opravdaju tako što će obrazložiti sve svoje odluke (vidi predmete ESLJP-a [Suominen protiv Finske](#), br. 37801/97, presuda od 24. jula 2003. godine, stav 36; kao i slučaj [Carmel Saliba protiv Malte](#), br. 24221/13, presuda od 24. aprila 2017. godine, stav 73).
66. Niži sud ili državni organ, s druge strane, mora navesti razloge i obrazloženja koja su takva da strankama omoguće da delotvorno iskoriste svako postojeće pravo na žalbu (vidi predmet ESLJP-a [Hirvisaari protiv Finske](#), br. 49684/99, presuda od 25. decembra 2001. godine, stav 30). Član 6. stav 1. obavezuje sudove da obrazlože svoje odluke, ali to ne znači da nalaže da se iscrpno odgovori na svaki izneti argument (vidi predmete ESLJP-a [Van de Hurk protiv Holandije](#), br. 16034/90, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61; [Garcia Ruiz protiv Španije](#), br. 30544/96, presuda od 29. januara 1999. godine, stav 26; [Perez protiv Francuske](#), br. 47287/99, presuda od 12. februara 2004. godine, stav 81).
67. Osim toga, odbijajući žalbu, Apelacioni sud može, u principu, jednostavno prihvatiti obrazloženje odluke koje je dao niži sud (vidi predmet ESLJP-a, [Garcia Ruiz protiv Španije](#), br. 30544/96, gore citiran, stav 26; nasuprot tome vidi [Tatishvili protiv Rusije](#), br. 1509/02, presuda od 9. jula 2007. godine, stav 62). Međutim, pojam pravičnog postupka zahteva da se domaći sud koji je dao oskudne razloge za svoje odluke, bilo ponavljajući razloge koje je prethodno dao niži sud ili na neki drugi način, u stvari bavio suštinskim pitanjima koja su dostavljena njegovoj nadležnosti, što znači da nije jednostavno i bez dodatnih napora prihvatio zaključke do kojih je došao niži sud (vidi predmet ESLJP-a [Helle protiv Finske](#), br. (157/1996/776/977), presuda od 19. decembra 1997. godine, stav 60). Taj zahtev je utoliko važniji ukoliko stranka u sporu nije imala mogućnost da svoju argumentaciju iznese usmeno u postupku pred domaćim sudom.
68. Međutim, apelacioni sudovi (u drugom stepenu) koji imaju nadležnost da odbace neosnovane žalbe i da rešavaju činjenična i pravna pitanja u parničnom postupku, dužni su da obrazlože zbog čega su odbili da odlučuju o žalbi (vidi predmet ESLJP-a [Hansen protiv Norveške](#), br. 15319/09, presuda od 2. januara 2015. godine, stavovi 77-83).
69. Član 6. stav 1. ne nalaže da vrhovni sud pruži iscrpnije obrazloženje onda kada jednostavno primenjuje određenu zakonsku odredbu o pravnom osnovu za odbacivanje žalbe zato što ta žalba nema izgleda za uspeh (vidi predmete ESLJP-a [Burg i drugi protiv Francuske](#), br. 34763/02; odluka od 28. januara 2003. godine; [Gorou protiv Grčke](#) (br. 2), br. 12686/03, odluka od 20. marta 2009. godine, stav 41; vidi slučaj Suda [K1106/22](#), podnosilac *Driton Fetahu*, rešenje od 8. februara 2023. godine, stavovi 45-56).
70. Još jedna funkcija obrazložene odluke je da pokaže strankama da su zaista bile saslušane. Štaviše, obrazložena odluka daje stranci mogućnost da se žali na nju, kao i mogućnost da tu odluku preispita žalbeni organ. Samo donošenje obrazloženih odluka omogućava javnu kontrolu sprovođenja pravde (vidi, ESLJP, predmet [Tatishvili protiv Rusije](#), gore citiran, stav 58).

71. Pored toga, pravo na odbijanje sudske odluke u skladu sa zakonom, uključuje i obavezu sudova da pruže razloge za svoja rešenja sa razumnim osnovama, kako na proceduralnom, tako i na materijalnom nivou. Pružanje razloga zahteva objašnjenja sa verodostojnim i dobro konstruisanim razlozima u svakom pojedinačnom slučaju, koje mora da obuhvata kako pravne kriterijume tako i činjenične elemente u prilog odluke.
72. Prema tome, obrazloženje odluke treba da navede odnos između nalaza merituma i odražavanja kada razmatra predložene dokaze, s jedne strane, i pravne zaključke suda, s druge strane. Presuda suda će povrediti ustavni princip zabrane proizvoljnosti u odlučivanju ako dato obrazloženje ne sadrži utvrđene činjenice i zakonske odredbe, kao i logičan odnos među njima (vidi slučaj Suda [KI72/12](#), podnosilac *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 5. decembra 2012. godine, stav 53-61).
73. Primenu ovog načela Sud je ocenjivao od slučaja do slučaja, u zavisnosti od konkretnih okolnosti slučaja, analizirajući da li su osporene sudske odluke u dovoljnoj meri ispunile obavezu obrazlaganja odluka. Obim u kojem se primenjuje ova obaveza obrazlaganja odluke može varirati u zavisnosti od prirode sudske odluke i mora se odrediti u svetlu okolnosti datog predmeta (vidi, ESLJP, predmet [Hirvisaari protiv Finske](#), presuda od 27. septembra 2001. godine, stav 30).

(ii) *Primena gore navedenih načela na okolnosti konkretnog slučaja*

74. Pozivajući se na navode iz zahteva, Sud podseća da podnosilac zahteva naglašava sledeće: „Razlozi su potpuno nejasni, jer postoji znatna količina kontradiktornosti između onoga što je izneto u obrazloženju presude, a koje suprotnosti su u suprotnosti sa sadržinom spisa i zapisnika o iskazima optuženih i svedoka na glavnoj raspravi, s jedne strane, i zaključcima koje je izveo sud, s druge strane. Navodni zaključci prvostepenog suda su u suprotnosti sa izvedenim dokazima, što navodi na drugi zaključak. Ne postoji suštinska analiza u odnosu na institut NAMERE. Ali navodna analiza je generalizovana i nema potpore u konkretnim radnjama nestabilnog izveštaja, bez kojih nema krivične odgovornosti. Nedostatak ovakve analize, u ovoj dimenziji, predstavlja bitnu povredu procesnih odredaba, te se pobijana presuda ne može održati jer su zaključci prvostepenog suda u suprotnosti sa rezultatima izvedenih dokaza“.
75. Pri razmatranju glavnog navoda podnosioca zahteva, Sud se prvo poziva na relevantne delove presude [P. br. 446/20] Osnovnog suda od 15. aprila 2021. godine, koji je isti obrazložio: „Sud je utvrdio činjenično stanje i iz materijalnih dokaza, zapisnika broj 01065 od 05.08.2020. godine, zapisnik broj 01068 od 10.08.2020. godine kao i sa fotografija sa lica mesta na dan 20.08.2020. godine iz kojih dokazi potvrđuju da je inspekcija prvobitno utvrdila nepravilnosti na terenu u predmetnoj kompaniji na dan 05.08.2020. godine postavljen traka o zatvaranju delatnosti, a zatim na dan 10.08.2020. godine, nakon što su izašli da provere predmetnu kompaniju, inspektori su konstatovali da su postavljene službene oznake uklonjene. Takođe iz foto dokumentacije proizilazi da su na ulazu u zgradu postavljeni službeni natpisi „Lokal je zatvoren“, a sa ostalih fotografija se vidi i otpad iz klanice koji su inspektori pronašli na licu mesta...“.
76. U tom kontekstu, Osnovni sud je dodao sledeće: „Sud je prilikom izricanja presude dobro ocenio odbranu optuženog, ali istoj odbrani nije poklonio poverenje iz razloga što je optuženi samo nameravao da izbegne krivičnu odgovornost, jer je iz svih ubedljivo izvedenih dokaza, je dokazano da je optuženi izvršio krivično delo za koje je optužen, pa je ubedljivo dokazano da je uklonio službene oznake koje su postavili inspektori Opštine Lipljan usled utvrđenih nepravilnosti u kompaniji u selo Bandulić

gde se, pored krivičnog dela optuženog, može podneti i prijava protiv njegovog poslovanja i to ne samo za ovo krivično delo već i za zaštitu životne sredine.“

77. *Nadalje, Sud primećuje da je Osnovni sud, po pitanju novčanih kazni koje su izrečene podnosiocu zahteva, obrazložio sledeće: “Prilikom određivanja vrste i visine kazne sud je uzeo u obzir sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti predviđene članom 69. KZRK-a, i u konkretnom slučaju, kao olakšavajuće okolnosti za okrivljenog, sud je cenio ponašanje pre izvršenja krivičnog dela, odnosno činjenica da je prvi put prekršio zakon, ponašanje nakon izvršenja krivičnog dela, odnosno činjenica da nije ponovio krivično delo, lične prilike, odnosno činjenica da je starija osoba i ima teško zdravstveno stanje, a kao otežavajuće okolnosti za optuženog sud je ocenio stepen krivične odgovornosti, odnosno činjenicu da je bio potpuno sposoban da razume i kontroliše svoje inkriminisane radnje, a na osnovu intenziteta ugrožavanja ili oštećenja na zaštićenu vrednost, osudio ga je predviđenom kaznom kao u izreci ove presude, uveren da će se takvom kaznom postići svrha kazne u skladu sa članom 38. KZRK-a.“*
78. *Sud, pozivajući se dalje na navode podnosioca zahteva da je Apelacioni sud samo ponovio obrazloženje koje je dao Osnovni sud, primećuje da je Apelacioni sud u svojoj presudi [PA1.br.749/2021] od 12. oktobra 2021. godine, obrazložio sledeće: „I pored toga što po žalbi optuženog, na presudu prvostepenog suda nije uložena žalba zbog odluke o krivičnoj sankciji, veće ovog suda je cenilo žalbenu presudu, izjavljeno žalbu, kao i druge spise predmeta, te je došao do zaključka da isti nije uključen u bitnim povredama odredaba krivičnog postupka, povredama krivičnog zakona, da je prvostepeni sud na pravičan i potpun način utvrdio činjenično stanje, što je dokazano dokazima sprovedenim u spisima predmeta, tako da je prvostepeni sud pri odlučivanju o kazni, određujući njenu vrstu i visinu, cenio sve okolnosti u smislu člana 69. KZK-a, a kao olakšavajuću okolnost je ocenio ponašanje optuženog pre izvršenja krivičnog dela, da je prvi put povredio zakon, da nije ponovio krivično delo, da je star, da je teškog zdravstvenog stanja, a kao otežavajuće okolnosti je ocenio način izvršenja krivičnih dela, kao i stepen intenziteta izvršenja istih. Iz žalbe optuženog Rizah Rrustemija nije našao neke posebno olakšavajuće okolnosti, pa je, u prisustvu ovih okolnosti, veće je uvereno da će izrečena kazna postići svoj efekat i svrhu, da spreči izvršioce u činjenju dela ubuduće i rehabilitovati ih, sprečiti druga lica u činjenju krivičnih dela, nadoknaditi žrtvi ili zajednici gubitak ili štetu prouzrokovanu krivičnim delom i izraziti društveni sud za krivično delo, moral i jačanje obaveze da poštuje zakon, predviđen članom 38. KZK-a.“*
79. *Shodno tome, Sud podseća da je podnosilac podneo Vrhovnom sudu zahtev za zaštitu zakonitosti protiv gore navedenih presuda Osnovnog i Apelacionog suda. Međutim, Vrhovni sud je odbio kao neosnovan zahtev podnosioca, obrazloživši da: „ocenjujući navode osuđenog u zahtevu za zaštitu zakonitosti, nalazi da je prvostepena presuda, odnosno njena izreka jasna, razumljiva i da ista nije u suprotnosti ni sama sa sobom ni sa obrazloženjem presude. U obrazloženju ove presude dati su svi pravni razlozi za činjenice i dokaze koji su izvedeni na glavnoj raspravi, uključujući kontradiktorne dokaze kao i davanje pravnih razloga zašto je dalo poverenje dokazima i odlučnim činjenicama na osnovu čega je doneta meritorna odluka u ovom krivičnom predmetu. Ovaj sud nalazi da je drugostepeni sud dao dovoljno razloga i da je prihvatio sve razloge na osnovu kojih je doneta odluka i koje prihvata i ovaj sud. Tako je u spisima slučaja potvrđeno da je osuđeni Rizah Rrustemi vlasnik klanice BI, sa sedištem u selu Bandulić, Opština Lipljan, i da je tokom kontrole utvrđeno da zaklani životinjski otpad ne predaje kvalifikovanim preduzećima za upravljanje ovom vrstom otpada već one odlaže u samo regulisanu jamu 1. km daleko od klanice. Istog dana, 05.08.2020. godine, kako je potvrđeno zapisnikom o inspekcijskoj kontroli, istom je zatvoreno poslovanje i dužan je da otkloni utvrđene prekršaje, dok je dana 10.08.2020. godine u*

zapisniku konstatovano da je isti uklonio službene oznake koje je postavio Inspektorat i za koje se u spisima predmeta nalazi fotodokumentacija koja se vodi kao dokaz. Dalje, osuđeni, iako tvrdi da je prvostepena presuda doneta uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1. tačka 1.8 ZKPK-a, stoga na osnovu nedozvoljenih dokaza ne argumentuje ovu tvrdnju i stoga sud nije iste razmotrio. Povodom navoda da je bio laik i da nije bio u mogućnosti da preduzme radnje i predloži dokaze koji bi mu išli u prilog, ovaj sud uvidom u zapisnik o glavnoj raspravi broj P.br.446/2020 od 13.04.2021. godine, nalazi da je na početku ročišta poučen da se može braniti sam ili uz pravnu pomoć branioca po svom izboru, razumeo prava sa kojima je obavešten od suda i da se izjasnio o slučaju i sam će podneti odbranu. Tako se osuđeni dobrovoljno odrekao mogućnosti da ima branioca, dok sud nije imao obavezu da postavi branioca po službenoj dužnosti, budući da ovim krivičnim delom nije predviđena obavezna odbrana.“

80. Sud, na osnovu napred navedenog, ocenjuje da su sve suštinske navode podnosioca zahteva koje je izneo u zahtevu pred Osnovnim sudom i žalbom pred Apelacionim sudom, ti sudovi sveobuhvatno i detaljno ispitali. Shodno tome, Sud smatra da su zaključci Osnovnog i Apelacionog suda izvedeni nakon detaljnog razmatranja svih argumenata koje je izneo podnosilac zahteva. Kao rezultat toga, Sud ocenjuje da je obrazloženje koje su dali ti sudovi u okviru standarda pravičnog suđenja i načela koje su utvrdili ESLJP i Sud, u pogledu prava na obrazloženu odluku.
81. Pored toga, sudska praksa ESLJP-a utvrđuje da, kada se radi o zakonitosti nižestepenih odluka, apelacioni sud, u principu, jednostavno može da prihvati obrazloženje odluke koje je dao prvostepeni sud i to samo po sebi nije u suprotnosti sa zahtevima člana 6. EKLJP (vidi, [Garcia Ruiz protiv Španije](#), br. 30544/96, gore citiran, stav 26). U tom kontekstu, Sud ocenjuje da činjenica da su zaključci Osnovnog suda prihvaćeni i od strane Apelacionog suda kao pravilni i zakoniti ne znači da je sadržaj obrazloženja njegove odluke trebalo da izgleda drugačije. Štaviše, Apelacioni sud je prilikom ocene navoda podnosioca zahteva obrazložio da se u konkretnom slučaju ne radi o povredi zakona.
82. Sud ponavlja da član 6. EKLJP ne nalaže da viši sud pruži iscrpnije obrazloženje onda kada jednostavno primenjuje određenu zakonsku odredbu o pravnom osnovu za odbacivanje žalbe zato što ta žalba nema izgleda za uspeh (vidi predmete ESLJP-a [Burg i drugi protiv Francuske](#), br. 34763/02; odluka od 28. januara 2003. godine; [Gorou protiv Grčke](#) (br. 2), br. 12686/03, odluka od 20. marta 2009. godine, stav 41; vidi slučaj Suda [KI106/22](#), podnosilac *Driton Fetahu*, rešenje od 8. februara 2023. godine, stavovi 45-56).
83. Što se tiče navoda koji se odnose na osporenu presudu, Sud smatra da je Vrhovni sud dao razloge zasnovane na zakonu, objašnjavajući zašto je u konkretnom slučaju zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca zahteva morao biti odbačen kao neosnovan. Vrhovni sud je podsetio da je situacija dokazana pravilno i potpuna i na osnovu činjenica da presude nisu umešane u bitne povrede odredaba krivičnog postupka, krivični zakon je pravilno primenjen kada je podnosilac zahteva oglašen krivim za delo koje mu se stavlja na teret. U svetlu navedenog, Sud zaključuje da osporena presuda Vrhovnog suda sadrži potrebno obrazloženje jer jasno ukazuje na razloge za neosnovanost zahteva za zaštitu zakonitosti.
84. Sud naglašava da član 6. EKLJP, u sudskom procesu, nikome ne garantuje povoljan rezultat, jer jedna od stranaka dobija, a druga gubi (vidi, u ovom kontekstu, slučajeve Suda [KI118/17](#), *Šani Kervan i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti, stav 36; i [KI142/15](#), podnosilac *Habib Makiqi*, rešenje o neprihvatljivosti od 1. novembra 2016. godine, stav 43, i [KI125/21](#), podnosilac *Armend Osaj*, rešenje od 11. maja 2022. godine, stav 73).

85. Sama činjenica da podnosilac zahteva nije zadovoljan ishodom postupka i sadržajem odluka redovnih sudova, nije dovoljna da se izgradi tvrdnja o ustavnoj povredi. Kada se tvrde takve povrede Ustava, podnosioci zahteva moraju da obezbede obrazložene navode i ubedljive argumente (vidi slučaj Suda, [KI136/14](#), podnosilac *Abdullah Bajqinca*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. februara 2015. godine, stav 33).
86. Shodno navedenom, Sud smatra da podnosilac zahteva nije potkrepio navode da su relevantni postupci na bilo koji način bili nepravični ili proizvoljni. Shodno tome, Sud utvrđuje da navodi podnosioca zahteva o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP, spadaju u drugu (ii) kategoriju navoda koji su kategorisani kao navodi sa „očiglednim ili evidentnim nedostatkom povrede“, i stoga se isti na ustavnim osnovama moraju proglasiti očigledno neosnovanim.

IV. U vezi sa navodom o povredi prava da mu se ne sudi dva puta za isto krivično delo, zagarantovano članom 34. Ustava

87. Sud će dalje razraditi navode podnosioca zahteva u vezi sa pravom na odbranu u smislu proceduralnih garancija zagarantovanih članovima 34. Ustava.
88. Sud se poziva na član 34. [Pravo lica da mu se ne sudi dva puta za isto krivično delo] Ustava, koji propisuje:

„Niko se ne može kazniti više od jednog puta za isto krivično delo.“

89. Sud se poziva i na član 4 (1) Protokola br. 7 EKLJP, koji propisuje:

„1. Nikome se ne može ponovo suditi niti se može ponovo kazniti u krivičnom postupku u nadležnosti iste države za delo zbog koga je već bio pravosnažno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i krivičnim postupkom te države.“

90. Cilj člana 34. Ustava i člana 4. (1) Protokola br. 7 EKLJP je sprečiti dvostruko suđenje ili kažnjavanje za isto protivpravno ponašanje. Međutim, ove odredbe ne zabranjuju integrisani pristup nad društveno štetnim ponašanjima, odnosno pristup koji podrazumeva vođenje više paralelnih postupaka za isto nezakonito ponašanje od strane različitih tela i u različite svrhe (vidi slučaj ESLJP-a: [A. i B. protiv Norveške](#) br. 24130/11 i 29758/11 odluka od 15. novembra 2016. godine stav 123.). U ovom slučaju, ESLJP je primenio tri elementa načela *ne bis in idem* razvijenih u svojoj sudskoj praksi.

(i) *Tri elementa načela ne bis in idem uspostavljenih od strane ESLJP-a*

(a) *Da li su oba postupka krivične prirode?*

91. Prilikom utvrđivanja dali su oba postupka krivične prirode ESLJP je uspostavio tri kriterijuma, uobičajeno poznata kao „*Engel kriterijumi*“ (slučaj ESLJP-a: [Engel i ostali protiv Holandije](#), odluka od 23. novembra 1976. godine), koje treba uzeti u obzir kad se utvrđuje je li je bilo ili ne „optužbe za krivično delo“. Prvi kriterijum je pravna klasifikacija dela na osnovu nacionalnog prava, drugi je sama priroda dela, a treći je stepen težine kazne kojoj bi dotična osoba mogla biti podvrgnuta. Drugi i treći kriterijum su alternativni, a ne nužno kumulativni. To međutim, ne isključuje kumulativni pristup kada odvojena analiza svakog kriterijuma ne omogućava dolaženje do jasnog zaključka o postojanju optužbe za krivično delo (vidi slučajeve ESLJP-a: [Jussila protiv Finske](#) br. 73053/01 odluka od 23. novembra 2006. godine stavovi 30.-31., [Ezeh i Connors protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#) br. 39665/98 i 40086/98 odluka od 9. oktobra 2003. godine stavovi 82-86.).

(b) *Da li su se oba postupka odnosila na iste činjenice (idem)?*

92. Član 4. Protokola br. 7. zabranjuje krivično gonjenje ili suđenje za drugo „delo“ u meri u kojoj ono proizlazi iz istovetnih činjenica ili činjenica koje su u suštini iste. Kako bi utvrdio jesu li činjenice u oba postupka bile istovetne ili u suštini iste, ESLJP uzima u obzir one činjenice koje predstavljaju skup konkretnih činjeničnih okolnosti koje uključuju istog okrivljenika i koje su neraskidivo povezane u vremenu i prostoru, a čije postojanje treba dokazati kako bi se osigurala osuđujuća presuda ili pokrenuo krivični postupak ((vidi slučaj ESLJP-a: [Sergey Zolotukhin protiv Rusije](#) br. 14939/03 odluka od 10. februara 2009. godine stavovi 82. – 84.).
93. Garancija sadržana u članu 4. Protokola br. 7 postaje relevantna nakon pokretanja novog krivičnog gonjenja kada je ranija oslobađajuća ili osuđujuća presuda već postala *res judicata*. U ovom trenutku dostupni materijal će nužno sadržavati odluku kojom je okončan „*prvi krivični postupak*“ i spisak optužbi protiv podnosioca zahteva u novom postupku. Obično bi ovi dokumenti sadržavali izjave o činjenicama koje se odnose i na krivično delo za koje je podnosiocu predstavke već suđeno i na delo za koje se on ili ona tereti. Po mišljenju suda, takve izjave o činjenicama predstavljaju odgovarajuću polaznu osnovu za njegovo utvrđivanje pitanja da li su činjenice u oba postupka bile identične ili suštinski iste. Sud naglašava da je irelevantno koji će delovi novih optužbi na kraju biti potvrđeni ili odbijeni u naknadnom postupku, jer član 4. Protokola br. 7 zabranjuje druge kazne ili oslobađanja.
94. Prema tome, Sud se u svome razmatranju treba stoga usredsrediti na one činjenice koje predstavljaju skup konkretnih činjeničnih okolnosti koje uključuju istog okrivljenika i koje su neraskidivo povezane u vremenu i prostoru, a čije postojanje treba dokazati kako bi se osigurala osuđujuća presuda ili pokrenuo krivični postupak.

(c) *Da li je bilo dupliranja postupaka? (bis)?*

95. Kako bi se Sud uverio da nije bilo dupliranja postupka, podnosilac zahteva mora dokazati da su dva postupka „*dovoljno međusobno povezana u prirodi i u vremenu*“. Drugim rečima, mora dokazati da su postupci bili kombinovani u celosti, tako da stvaraju povezanu celinu. To ukazuje ne samo na činjenicu da svrhe koje se nastoje ostvariti i načini na koje se one postižu trebaju biti u suštini komplementarne i povezane u vremenu, nego i da moguće posledice takve organizacije pravnog postupanja prema spornom ponašanju trebaju biti razumne i predvidljive osobama koje su njima pogođene (vidi, [A. i B. protiv Norveške](#), gore citiran stav 130.)
96. Kako bi se dva postupka smatrala dovoljno povezana u prirodi i vremenu i time ispunili kriterijum bis iz člana 4. Protokola br. 7. moraju biti ispunjeni sledeći uslovi ([A. i B. protiv Norveške](#) gore citiran, stav 132.).
- različitim postupcima moraju se ostvariti komplementarne svrhe te time obuhvatiti, ne samo „*in abstracto*“, već i „*in concreto*“, različiti aspekti spornog društveno nedozvoljenog ponašanja;
  - vođenje dva postupka radi istog ponašanja mora biti predvidivo, kako u pravu tako i u praksi („*idem*“);
  - ti postupci moraju biti vođeni na način kako bi se što više izbeglo dupliranje u prikupljanju i oceni dokaza, uglavnom primerenom saradnjom između različitih nadležnih tela kako bi se činjenice utvrđene u jednom postupku koristile i u drugom postupku;

- kazna izrečena u postupku koji je prvi postao pravosnažno okončan mora biti uzeta u obzir u postupku koji je kasnije pravosnažno okončan, čime se sprečava da pojedinac na kraju snosi prekomeran teret. Taj rizik će biti smanjen ako postoji mehanizam kojim se osigurava da ukupan iznos svih sankcija bude razmeran.

(ii) *Primena gornjih načela u konkretnom slučaju*

97. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi povredu prava da mu se ne sudi dva puta za isto krivično delo kao što je garantovano članom 34. Ustava, jer je odluka o njegovoj krivičnoj odgovornosti bila zasnovana na istim činjenicama kao i odluka o odgovornosti u prekršajnom postupku.

(a) *Da li su oba postupka pokrenuta protiv podnosioca zahteva krivične prirode?*

98. Prema domaćoj pravnoj klasifikaciji, delo definisano kao „prekršajno“ obuhvata određena dela koja imaju krivičnu konotaciju, ali su previše beznačajna da bi se na njih primenjivalo krivično pravo.
99. Po svojoj je prirodi uključenje prekršaja protiv javnog reda i mira u Zakon o prekršajima služi kao garancija zaštite ljudskog dostojanstva i javnog reda, a to su vrednosti i interesi koji po pravilu spadaju u područje zaštićeno krivičnim pravom. Odgovarajuće odredbe tog Zakona bile su usmerene prema svim građanima, a ne prema grupi koja ima poseban položaj. Upućivanje na „lakšu“ (prekršajnu) prirodu čina samo po sebi ne isključuje njihovu klasifikaciju kao „krivičnu“ u autonomnom smislu Ustava i EKLJP-a, budući da u samom Ustavu kao i EKLJP-u nema ničega što bi upućivalo na zaključak da krivičnu prirodu dela, u smislu kriterijuma *Engel*, nužno traži izvesni stepen težine (vidi gore citirani slučaj *Ezeh and Connors* protiv Ujedinjenog Kraljevstva, stav 104). Konačno, Sud smatra da je prvenstveni cilj uvođenja tih dela kazna i sprečavanje, a to su priznata značenja obeležja krivičnih sankcija.
100. Što se tiče stepena ozbiljnosti mere, ona se utvrđuje na osnovu maksimalne potencijalne kazne koju predviđa odgovarajući zakon. Izrečena kazna je stvarno važna za odluku, ali ne može umanjiti važnost onoga što je prvobitno bilo u pitanju. Sud primećuje da Zakon o otpadu, na osnovu člana 73. stav 1 podstav 1.20 predviđa novčanu kaznu do 5.000 (pet hiljada) evra i da je podnosiocu zahteva na kraju izrečena opomena. Kao što je Sud u više navrata potvrdio, u društvu koje podržava vladavinu prava, gde kazna koja će biti stvarno izrečena podnosiocu zahteva uključuje gubitak slobode, postoji pretpostavka da su optužbe protiv podnosioca zahteva „krivične“, pretpostavka koja se može opovrgnuti u potpunosti u izuzetnim slučajevima, i jedino ako se lišavanje slobode ne može smatrati „značajno štetnim“ s obzirom na njihovu prirodu, trajanje ili način izvršenja (vidi slučaj ESLJP-a : *Engel i drugi*, stav 82, i *Ezeh i Connors*, stav 126, citirana gore). U slučaju podnosioca zahteva u nijednoj fazi postupka nije došlo do gubitka slobode niti je takva mera izrečena.
101. U svetlu gore navedenog Sud zaključuje da je priroda prekršaja protiv javnog reda i mira, zajedno s težinom kazne dovela do osude/opomene podnosioca zahteva presudom [K.br.3099/21] od 18. januara 2021. godine u okviru „prekršajnog postupka“, u smislu člana 4. Protokola br. 7.

(b) *Da li su se oba postupka pokrenuta protiv podnosioca zahteva odnosila na iste činjenice (idem)?*

102. U slučaju podnosioca zahteva nema sumnje da su se i prekršajni i krivični postupak vodili zbog neregularnosti u radu privrednog subjekta u vlasništvu podnosioca zahteva.

Ove neregularnosti su ustanovljene od strane inspekcijske službe avgusta 2020 godine. U prekršajnom postupku podnosilac zahteva je osuđen jer je počinio prekršaj iz podstava 1.20, stava 1. člana 73. Zakona o otpadu, i to za nesavesno skladištenje i nepredaje otpada licenciranim licima za tretiranje i deponiranje otpada. Dok je u krivičnom postupku, na osnovu stava 1, člana 406. KZRK-a kažnjen novčanom kaznom zbog počinjenog krivičnog dela skidanje ili oštećenje službenih pečata ili oznaka.

103. Činjenice zbog kojih je podnosilac zahteva osuđen u prekršajnom postupku na osnovu podstava 1.20, stava 1. člana 73. Zakona o otpadu ne mogu se smatrati u suštini istim kao činjenice zbog kojih je podnosilac zahteva kasnije osuđen u krivičnom postupku. Stoga u odnosu na ovaj prekršaj Sud neće razmatrati prigovore podnosioca zahteva o povredi načela *ne bis in idem*.
104. Preklapanje činjenica iz prekršaja i krivičnog dela, iz stava 1 člana 406. KZRK-a nije bilo. Naime, krivično delo nesavesnog skladištenja i ne-predaje otpada licenciranim licima za tretiranje i deponiranje otpada je „blaži“ prekršaj od krivičnog dela skidanje ili oštećenje službenih pečata ili oznaka. Prekršaj obuhvata nesavesno skladištenje i nepredaju otpada i neke dodatne činjenice za koje podnosilac zahteva nije mogao biti osuđen u krivičnom postupku (zbog skidanja ili oštećenja službenih pečata ili oznaka). Drugim rečima, da protiv njega nije pokrenut krivični postupak, podnosilac zahteva ne bi bio kažnjen za svoje celokupno ponašanje.
105. S tim u vezi, Sud ponavlja da redovni sudovi mogu legitimno izabrati komplementarne pravne odgovore na društveno neprihvatljivo ponašanje putem različitih postupaka koji čine povezanu celinu, kako bi se rešili različiti aspekti određenog društvenog problema, pod uslovom da skup tih pravnih odgovora ne predstavlja prekomeran teret za pojedinca na kojeg se odnose (vidi, [A. i B. protiv Norveške](#), gore citiran, stav 123.).
106. Ipak, čak i kad je preklapanje činjenica samo delimično, razdvajanje postupka nosi rizik od dvostrukog suđenja ili kažnjavanja što je suprotno načelu *ne bis in idem*. Stoga se Sud i u takvim slučajevima mora uveriti da nije bilo dupliranje postupka.

(c) *Da li je bilo dupliranja postupaka (bis)?*

107. U konkretnom slučaju podnosioca zahteva, Sud primećuje da su prekršajni i krivični postupci obuhvatili različite aspekte nezakonitog ponašanja te da su nastojali ostvariti komplementarne ciljeve. Naime, cilj prekršajnog postupka bio je kažnjavanje/opomena podnosioca zahteva zbog nepoštovanja propisa, tj. zbog nepoštovanja ekoloških mera u obavljanju delatnosti klanice koje su predviđene ekološkom dozvolom, dok je cilj krivičnog postupka bio kažnjavanje podnosioca zahteva zbog počinjenog krivičnog dela skidanja ili oštećenja službenih pečata ili oznaka iz stava 1 člana 406. KZRK-a.
108. Nadalje, podnosilac zahteva mogao je očekivati da će protiv njega zbog predmetnih nezakonitih radnji biti pokrenuta dva postupka. Naime, prema pozitivnom zakonodavstvu, krivično delo skidanja ili oštećenja službenih pečata ili oznaka iz stava 1 člana 406. KZRK-a nije moglo biti procesuirano u prekršajnom postupku, stoga je kombinovanje prekršajnog i krivičnog postupka uobičajeno radi izricanja sankcija zbog nepoštovanja ekoloških propisa i krivičnog dela skidanja ili oštećenja službenih pečata ili oznaka.
109. Sud smatra da je postojao odgovarajući nivo saradnje između dva sudova u oba postupka u pogledu prikupljanja i ocene dokaza te utvrđivanja činjenica. Osnovni sud je u krivičnom postupku koristio određene dokaze predstavljene pred Osnovnim sudom u prekršajnom postupku te je razmotrio celokupne spise tog suda.

110. Takođe, izrečene kazne su bile srazmerne u odnosu na težinu počinjenog dela. Naime, premda u krivičnoj presudi nije izričito uzeta u obzir kazna izrečena u prekršajnoj presudi, podnosilac zahteva je bio opomenut, dok je tadašnja maksimalna kazna za nesavesno skladištenje i nepredaju otpada licenciranim licima bila do 5.000 (pet hiljada) evra. Prema tome, ova kazna očigledno nije predstavljala prekomeran teret za podnosioca zahteva.
111. Konačno, Sud primećuje da su ova dva postupka pokrenuta u gotovo isto vreme (prekršajni postupak je pokrenut u 16. avgusta 2020 godine, dok je optužnica u krivičnom postupku podignuta u 20. avgusta 2020 godine), a potom su paralelno trajali još gotovo 14. meseci, do novembra 2021 godine, kada je doneta presuda u prekršajnom postupku. Krivični postupak trajao je još 2. meseca duže koje razdoblje, prema mišljenju Suda, nije bilo nerazumno budući da je krivični postupak složeniji od prekršajnog i odvijao se na tri nivoa nadležnosti.
112. Prema tome, Sud utvrđuje da navodi podnosioca zahteva da mu se dva puta sudilo za isto krivično delo, kršeći mu pravo zagaranovano članom 34. Ustava u vezi sa stavom 1. člana 4. Protokola br. 7 EKLJP-a spadaju u drugu (ii) kategoriju navoda koji su kategorisani kao navodi sa „očiglednim ili evidentnim nedostatkom povrede“, i stoga se isti na ustavnim osnovama moraju proglasiti očigledno neosnovanim.

V. U vezi sa navodima o povredi člana 24. Ustava i člana 10. UDLJP-a

113. U vezi sa navodnim povredama člana 24. Ustava i člana 10. UDLJP-a, Sud podseća da prema utvrđenoj sudskoj praksi ESLJP-a, proglašava zahtev neprihvatljivim kao očigledno neosnovanim u skladu sa kriterijumom (iii) „nepotkrepljenih ili neobrazloženih“ navoda čak i u slučajevima kada je ispunjen jedan od sledeća dva karakteristična uslova:
- a) kada podnosilac zahteva jednostavno citira jednu ili više odredaba Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji su način one povređene, osim ukoliko je na osnovu činjenica i okolnosti predmeta sasvim očigledna povreda Ustava i EKLJP-a (vidi slučaj ESLJP-a: [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, odluka od 31. maja 2005. godine);
  - b) kada podnosilac zahteva propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio svoje navode (to naročito važi za odluke sudova ili drugih domaćih vlasti), osim ukoliko postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove kontrole i koje ga sprečavaju da to učini (npr. ako zatvorske vlasti odbiju da predoče Sudu dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč) ili ako Sud sam ne odredi drugačije (vidi slučaj Suda: [K166/20](#), podnosilac zahteva: *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. januara 2021. godine, stav 42.).
114. U konkretnom slučaju, Sud primećuje da podnosilac zahteva jednostavno navodi povredu članova 24 Ustava i člana 10 UDLJP-a, ali ih ne obrazlaže, odnosno uopšte ne objašnjava kako je u njegovom slučaju došlo do povrede ovog prava. Stoga, Sud nalazi da u pogledu navoda podnosioca zahteva o povredi prava zagaranovanih gore navedenim članovima, zahtev se mora proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovanim, budući da se ovi zahtevi kvalifikuju kao zahtevi koji pripadaju kategoriji (iii) zahteva „nepotkrepljenim ili neobrazloženim“, jer je podnosilac zahteva jednostavno citirao neke odredbe Ustava i UDLJP-a, ne obrazlažući kako su one povređene.

Zaključak

115. Kao rezime, Sud, uzimajući u obzir sve gore izloženo, zaključuje da navodi podnosioca zahteva:
- i. o povredi člana 30. Ustava, spadaju u drugu (ii) kategoriju navoda koje kategoriše „jasno ili očigledno odsustvo povrede“, i stoga se na ustavnim osnovama ovi navodi proglašavaju očigledno neosnovanim;
  - ii. o pogrešnom tumačenju zakona i pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju spadaju u prvu (i) kategoriju navoda koji se kvalifikuju kao *navodi „četrtoog stepena“* i stoga se na ustavnim osnovama i ovi navodi proglašavaju očigledno neosnovanim;
  - iii. o povredi člana 31. Ustava i člana 6. EKLJP zbog neobrazloživosti sudskih odluka, spadaju u drugu (ii) kategoriju navoda koje kategoriše „jasno ili očigledno odsustvo povrede“ i stoga se isti na ustavnim osnovama moraju proglasiti očigledno neosnovanim;
  - iv. o povredi članova 24. Ustava i 10. UDLJP-a kvalifikuju kao navodi koji pripadaju kategoriji (iii) „nepotkrepljenih ili neobrazloženih“ navoda;
  - v. o povredi člana 34. Ustava u vezi sa stavom 1 člana 4. Protokola br. 7 EKLJP, spadaju u drugu (ii) kategoriju navoda koje kategoriše „jasno ili očigledno odsustvo povrede“, i stoga se na ustavnim osnovama i ovi navodi trebaju proglasiti očigledno neosnovanim.
116. Shodno tome, zahtev se u celosti, u skladu sa pravilom 34. (2) Poslovnika o radu, treba proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovan.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1. i 113.7. Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i u skladu sa pravilima 34. (2) i 48. (1) (b) Poslovnika o radu, na sednici održanoj 14. novembra 2023. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom Listu Republike Kosovo, u skladu sa stavom 4. člana 20. Zakona; i
- IV. DA UTVRDI da ovo rešenje stupa na snagu na dan objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo, u skladu sa stavom 5. člana 20. Zakona.

Sudija izvestilac

Bajram Ljatifi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani